

Mirrors of Europe

Séta Európában, avagy mit tudnak a cipők?

TAVARES, Gonçalo
Manuel
Tanuljunk meg
imádkozni a
technika korában
(Bense Mónika
ford.)
L'Harmattan, 2014

„Belépni a Pártba”
(regényrészlet)
Magyar Lettre
Internationale, 92

Honnan tudjuk, mi Európa? Ránézünk a térképre felülről, és rábökünk az ujjunkkal: ez Európa! Egy piros filctollal még körbe is rajzolhatjuk, mi tartozik hozzá és mi nem, mintha Európa csak egyszerű anyag lenne, a tér egy meghatározott szelete – egy kiterjedés, konkrét forma. De Európa lehet, hogy valami más, nem csak egy olyan elem, amelynek megvan a maga hosszúsága, szélessége és magassága. Európa, hogy úgy mondjuk, mindennek ellenére, nem egy paralelepipedon.

Szóval azt mondani, hogy a térnek az a fele már nem Európa, de ez még igen, csak egy szerkesztési és geometriai bizonyosság. Korántsem emberi bizonyosság.

Valójában Európa ott lehet a legjelentéktelenebb, legkisebb dolgokban. Például, amikor egy európai megy előre az utcán, akkor maga Európa is megy előre, vagy nem? A kérdés szinte játékos, de érdekes elképzelnünk ezt az európaikat, aki sétál úgy, ahogy az ősei, a saját lábán – és nem technikai eszközök segítségével. Így a saját szervezete erőfeszítéseinek árán tökéletesen érti, mik a kiterjedések, a testében érzi, mit jelent ezer méter, száz vagy kétszáz kilométer. És így ez az ember le tudja mérni Európát emberi lépésekkel – és ez egy olyan dolog, amin elgondolkodhatunk. Egy európai, aki le akarta mérni Európát a saját lépéseivel – teste a vonalzó.

Szóval, ha ez az európai úgy sétál, ahogy az ősök, elindul Európa egyik végéből és elmegy a másikba, ez egyrészt, milyen hosszú utazás! Másrészt, csak egy megjegyzés: el fog fáradni; és harmadrészt pedig, ami a legfontosabb: ha jól belegondolunk, rájövünk, hogy a cipői nehezen fogják érzékelni azt a pontos momentumot, amikor Európa már nem Európa.

Törökországban például pont ezt lehet érezni: azt a nehézséget, amellyel a cipők és a szívverés szembesülnek, amikor meg akarják érteni a különbséget Nyugat- és Kelet-Isztambul között. Az

európai embernek meg kell tanítani a cipőit erre, mint egy megveszekedett őrültnek, meg kell nekik magyarázni azt, hogy azon az oldalon Európában voltak, most pedig Ázsiában vannak. Értitek, cipők?

Egy cipő sem fogja megérteni.

Mert, valójában, számításba kell venni a világ szövetét, és azt is, hogy hogyan reagál az elemekre. Példának okáért alapvető különbség van a szilárd talajon sétálás és a vízben való sétálás között. Amikor vízben sétálunk, egy másik elembe sétálunk, más az ellenállása, a súrlódása, más formában érintkezik a testtel. Azaz, összefoglalva: egy európai teste, ha belép a tengerbe a Boszporusz-nál, vizes lesz. És ilyenkor, ahogy belép a tengerbe, sem a testet, sem a cipőket, ezeket az anyagi és természetes elemeket, nem kell megtanítani semmire, nincs szükségük magyarázatokra. Amit általában Törökországban érzünk és kifejezetten Isztambulban, hogy Európa egyik határáról beszeljünk, az a testnek ez a képtelensége arra, hogy megérezze, belépett egy másik elembe.

(Közben.

Semmi sem idegen nekem, ami európai, ezt kellene mondania egy európai állampolgárnak. De valójában, hogy úgy mondjuk, ez nem éppen így van. Törökországban, hogy a tárgynál maradjunk, a ráismerés és az idegenség között egyensúlyozunk. Biztonságot kell éreznünk az ismerőstől és kíváncsiságot az idegen iránt, ezt tanuljuk már gyerekkorunkban az iskolában. De a test – a vágyaival, ösztönszerű közeledéseivel és távolodásával –, a szervezet, hogy úgy mondjam, van, hogy politikailag nem korrekt. Például lehet, hogy nem ízlik neki egy ismeretlen étel. És a kíváncsiság az első falat után alább hagy.)

Végülis, ha csak víz venné körbe Európát, minden egyszerűbb lenne: nem kellene semmit se tanítani a gyerekeknek az iskolában. Ha Európát csak magas hegyek vennék körül, akkor se lenne szükségünk formális vagy vizuális magyarázatokra. A test

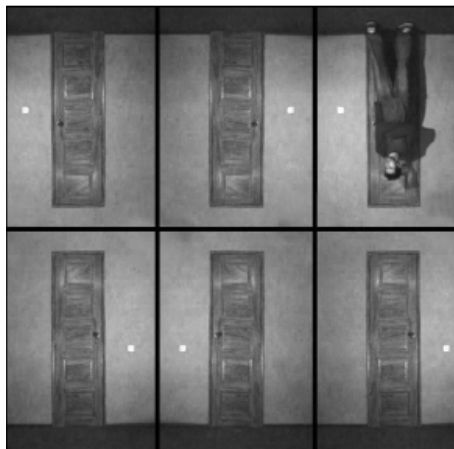
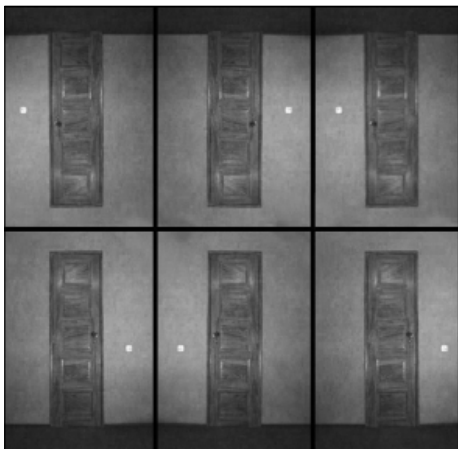
érezné a különbséget Európa és nem-Európa között a lélegzetvétel intenzitásának változásában.

De pont ez a fő kérdés: a természet nem készített térképeket. És vegyük figyelembe, hogy minden technikai fejlődés ellenére, egy európai teste még mindig a természethez tartozik (ugyebár). Lehet, hogy nem akarjuk, de így van: az európai teste közelebb van az állatokhoz és a növényekhez, mint a gépekhez. Még mindig egy természetes test. Elfogadja a törvényeket és a térképeket, amelyek elváltatják a tereket, és ezeket meg is érti a gondolkodása és az esze, de csak ennyi. Semmi több.

Így hát, ha visszatérünk a láthatatlanhoz, és elfelejtjük a nagy felületeket, Európa egy másik lehetséges definíciója: Európa az a hely, ahol egy európai előre megy és fejlődik.

Ha felülről nézzük, látunk egy apró pontot, és ha van elég türelmünk, azt is látjuk, hogyan változtatja a helyét. Ez egy ember, aki megy előre – gyalog, vagy biciklivel. Ez az ember Európa. Ott megy, már a piros filctollal megrajzolt határokon kívül jár. Ez az európai, aki megy előre, már látszólag egy másik kontinensen van. Közben pedig ott megy ő, maga Európa.

Nagyon szeretem Walt Whitman egyik sorát: „Nem vagyok én kalapom és cipőm közé zárva” (Gáspár Endre fordítása). Európa sincs a kalapja és a cipője közé zárva. Ez egészen egyértelmű Törökországban. És ez jó.

Versfikció (Európa, egy utazás)

1.
Pierre Loti, kávéház,
a temető bejáratánál,
a sírok virágágyások;
a tábla mögött virágágyások,
a virágok alulról törnek fel,
abogy kell, gyökertük
a halott testben;
biztos táplálja őket a fény,
amit a bolttest sugároz, amikor
némán és nyugodtan hagyja,
hogy a természet
előretörjön. Fölfelé.

2.
Egy helyes válasz, egy rohanó
gyerek, aki meglepő módon,
nem csap zajt a szinte szent, mert pompázatos
kövön.

A gazdagok nem csapnak zajt,
mint a többiek (és a gazdagok gyerekei így is
születnek:
hang nélkül).

3.
Egy focicspathoz tartozó
sziget
a Boszporusz közepén,
egy sziget, ami befogadja
a cserejátékosokat,
az ügyetleneket,
az elvetélt tebenségeket.
A száműzetés helye, de
nem Napóleonnak, hanem
rossz formában lévő sportolóknak.
Ez így helyes, a XXI. század
közepén.

4.
Szeretem az isztambuli eget.
A fenségesen szép kék Mecsetet.

5.
Ott abová bezuban,
a test két vagy több
darabra törik.
A felmagasztosulás helyén
a test szétesik teljesen,

megszűnik létezni,
és csak a Lélek marad.
A Kék Mecsetben még, ha
a megfelelő szögben nyújtod is
ki a kezéd, akkor sem
éred el a lábad.
Ezért meg akarod érteni meddig
mehetsz
lábak nélkül.
Valójában csak a kíváncsiság miatt nem bukunk el.
Tovább akarunk menni.

6.
Ne búcsúzz el a külvilágtól;
egy szökőkút a Sutanamed tér
közeliében, egy eldugott
kert,
a víz mintha visszafelé
folyna.
Minden rendes hang,
ez is,
lentől tart felfelé.
Így cseréljük fel
természetes tévedésből
az eszközt a hangszerral.
Klasszikus
zene az egyik sarokban,
klasszikus víz a másikban.
Se nem párbeszéd, se
nem harc.
Két füllel hallod és
a dallam ugyanaz;
mert nem figyelsz.
És (mert) nyugodt vagy.

7.
A Sutanamed téren, hirtelen,
két dolog egyszerre:
egy nyári zápor,
lenyűgöző villámlás
és ezzel egyidőben
a hívek szólitása
a müezzín énekében.
A villám és a villámtól való félelem,
minden vallás alapja.
Két erős hang, a mennydörgés
és a müezzín, között ott az eső
szinte nőies bája, így szól hozzád:
vigyázz,
ne feledd,

balandó vagy.
És itt a bizonyíték rá a Sutanamed téren.
Élők és boltak vagyunk; kicsivel délután kettő után
ritka egy ilyen egyszerűen tiszta óra, perc.

8.
Bebúzódom az eső elől
egy vásárosbódéba. Mindent árulnak,
még esernyőt is.
Ha egyszer be akarok búzódni
valahová a ballál elől,
megkeresem ezt a bódét.
A Sutanamed téren van,
de csak az álmokban létezik
(és ha esik).

9.
Ha a vízre figyelsz, elfelejted
a zenét,
ha a zenére figyelsz
elfelejted a vizet a szökőkútban.
Ha iszol a kiúból, nem hallod
(a szorongás és a meleg nem hagyják).
Nem ibatsz zenét;
Nem találsz el a zubanó víz
dó ré mi fá dallamát; ki tanította
ezt az elemet így zubanni?
Erre gondolok: a víz egy olyan
ritka elem, ami zenél, ha zuban
(ha nem mértéktelen mennyiségben).
Ezt irigylük az emberek:
még a legkifinomultabb öngyilkos
sem zenél, ha zuban;
sem a kiáltás
sem a becsapódás
nem számítható
kellemes zajnak.

10.
Törökország.
A pillangók völgyében nincs újdonság
semmi sem szűnik meg,
de egy súlyos testű állat
tovább
zuban.

URBÁN BÁLINT FORDÍTÁSA

